

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
КАФЕДРА ЕПІЗООТОЛОГІЇ, ПАРАЗИТОЛОГІЇ ТА МІКРОБІОЛОГІЇ
ім. ПРОФ. В. Я. АТАМАСЯ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри, професор
Ігор ПАНІКАР

« 26 » липень 2022 р.

«ПОГОДЖЕНО»

Декан факультету
ветеринарної медицини, доцент

Катерина РОДІОНОВА
« 01 » серпень 2022 р.

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з науково-педагогічної
та методичної роботи

Інна МАЛЕЦЬКА
« 01 » серпень 2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІІІ.1 ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

третій (освітньо-науковий) рівень

(назва рівня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

21 «Ветеринарна медицина»

(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

211 «Ветеринарна медицина»

(код та найменування спеціальності)

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА
ПРОГРАМА**

«Ветеринарна медицина»

(найменування освітньої програми)

ФАКУЛЬТЕТ

Факультет ветеринарної медицини

(найменування структурного підрозділу)

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічна практика» для здобувачів третього освітнього рівня вищої освіти доктор філософії (PhD) за спеціальністю 211 «ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА».

Розробники: д.вет.н., професор **Ігор ПАНІКАР**

к.вет.н., доцент **Катерина РОДІОНОВА**

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри епізоотології, паразитології та мікробіології ім. проф. В. Я. Атамася

Протокол від «26» липень 2022 року № 1

Завідувач кафедри

Ігор ПАНІКАР

Гарант освітньої програми

Ігор ПАНІКАР

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 2,0 денна	Галузь знань 21 «Ветеринарна медицина» Спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»	Обов'язкова		
Модулів – 2	Освітній ступінь: доктор філософії (PhD)	Рік підготовки:		
Змістових модулів – 2		2-й	2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр		
денна		заочна		
-		-		
Загальна кількість годин		4-й	4-й	
денна		заочна	Лекції	
60 год.		60 год.		
Тижневих годин для денної форми навчання:		-	-	
		Практичні, семінарські		
	-	-		
	Лабораторні			
	-	-		
	Самостійна робота			
	60 год.	60 год.		
	Індивідуальні завдання:			
-	-			
Вид контролю:				
Залік 4 сем.	Залік 43 сем.			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика в системі навчання в аспірантурі є етапом професійної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» до науково-педагогічної діяльності. Педагогічна практика спрямована на набуття навичок здійснення навчально-виховного процесу у закладі вищої освіти, й передбачає формування вмінь викладацької діяльності, зокрема, щодо викладання спеціальних дисциплін, організації навчальної діяльності студентів, методичного забезпечення науково-педагогічної роботи. Передумовами для педагогічної практики є сформовані у здобувачів компетентності за освітніми компонентами: «Філософія науки», «Статистичні методи обробки інформації в наукових дослідженнях», «Іноземна мова в науково-освітній діяльності», «Інноваційні технології в педагогіці вищої школи», «Методи організації і проведення наукових досліджень у ветеринарній медицині», «Сучасні методи лабораторної діагностики хвороб тварин різної етіології», «Сучасні методи діагностики, лікування та профілактики заразних хвороб тварин», «Сучасні методи посмертної діагностики хвороб тварин», «Сучасні методи діагностики та терапії внутрішніх хвороб тварин».

Мета педагогічної практики полягає у формуванні здобувачами ступеня доктора філософії у галузі знань 21 «Ветеринарна медицина» зі спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» системи компетентностей щодо науково-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти, спрямованої на набуття навичок здійснення навчально-виховного процесу у закладі вищої освіти, та вмінь викладацької діяльності, зокрема, викладання спеціальних дисциплін, організації навчальної діяльності студентів, методичного забезпечення науково-педагогічної діяльності.

Завдання практики:

- засвоїти таксономію цілей навчального процесу як складної, організованої, ієрархічної системи реальної дійсності;
- отримати розуміння того, як функціонує кафедра в якості структурного підрозділу закладу вищої освіти та працює викладач на посаді науково-педагогічного працівника;
- оволодіти основами науково-методичної та навчально-методичної роботи;
- закріпити науково-дослідні та навчально-педагогічні знання;
- набути безпосереднього практичного досвіду ведення лекційних, семінарських, практичних занять та консультування під керівництвом керівника практики;
- синтезувати науково-дослідну та навчально-методичну діяльність в освітньому процесі;
- сформувати навички постійного поліпшення науково-педагогічної роботи, здійснювати самоосвіту та самовдосконалення.

Як результат проходження педагогічної практики здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повинен

знати:

- таксономію цілей навчального процесу як складної, організованої, ієрархічної системи реальної дійсності;
- функціонування кафедри в якості структурного підрозділу закладу вищої освіти та праця викладача на посаді науково-педагогічного працівника;
- основи проведення науково-методичної та навчально-методичної роботи;
- особливості методики проведення лекцій, практичних та семінарських занять і консультацій;

методи активізації пізнавальної діяльності студентів;

- дидактику засвоєння знань, умінь і навичок на лекційних, практичних і семінарських заняттях;
- методи й організаційні форми навчання, вплив навчального процесу на особу;
- визначати обсяг і структуру змісту навчальної дисципліни;

ВМІТИ:

- поєднувати та використовувати науково-дослідні знання в навчально-педагогічному процесі;
- планувати та організовувати науково-педагогічну роботу;
- розробляти зміст, проводити структурування навчального матеріалу та проводити заняття різних видів;
- поєднувати науково-дослідну та навчально-методичну діяльність в освітньому процесі;
- аналізувати результатів та контролювати навчальні досягнення студентів;
- використовувати новітні інформаційні технології навчання у закладах вищої освіти;
- здійснювати відбір, систематизацію та аналіз науково-педагогічних матеріалів;
- забезпечувати послідовність викладення матеріалу та міждисциплінарні зв'язки;
- удосконалювати науково-педагогічну роботу, здійснювати самоосвіту та самовдосконалення.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У результаті педагогічної практики у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти формуються **загальні компетентності (ЗК)**:

ЗК1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у галузі ветеринарної медицини на основі системного наукового та загального культурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

У результаті педагогічної практики у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти формуються **спеціальні (фахові) компетентності (СК)**:

СК1 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері ветеринарної медицини, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень з дотриманням вимог професійної етики.

СК3 Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у сфері ветеринарної медицини та дотичні до неї міждисциплінарні проекти.

СК4. Здатність вести наукові дискусії на вітчизняному та міжнародному рівнях, відстоювати свою наукову позицію з дотриманням норм наукової етики і академічної чесності.

СК6. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

СК7. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики ветеринарної медицини, виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Програмними результатами педагогічної практики є:

РН3. Формулювати і перевіряти наукові гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків наявні літературні дані та докази, зокрема результати експериментальних досліджень, спостережень, теоретичного аналізу та комп'ютерного моделювання систем і процесів у сфері ветеринарної медицини.

РН11. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері ветеринарної медицини, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.

4. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Організацію педагогічної практики та контроль за її проходженням забезпечує кафедра до якої закріплено здобувача.

Об'єктом практики є освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина».

Предметом педагогічної практики виступають дисципліни загального чи професійно-орієнтованого циклу навчального плану (зазвичай вона відповідає напряму наукових досліджень здобувача). Відповідно до змісту практики аспірант розробляє конспект лекційного та практичного заняття для використання під час проходження практики. Визначається вид лекції (вступна, оглядова, тематична, заключна). Для практичних занять формується фонд тестових, ситуаційних завдань, кейсів.

В організаційному плані аспірант на час педагогічної практики змінює роль: від слухача до викладача-лектора, що надає змогу самому оцінити складність науково-педагогічної праці. Під час практики аспірант отримує нові знання, уміння і навички в основному при проведенні конкретних лекційних та практичних занять під керівництвом провідних науково-педагогічних працівників. Тому робота аспірантів за сумісництвом є найбільш доцільною формою в порівнянні із проходженням практики аспірантами-дублерами.

Терміни проходження педагогічної практики та її зміст зазначаються в індивідуальному плані практиканта та затверджуються науковим керівником. Відповідно до навчального плану і графіку навчального процесу аспірантів практика планується в 4-му семестрі терміном 2 тижні (протягом семестру) для здобувача, які успішно закінчили навчання, виконали індивідуальний план здобувача за 2-й семестр та рішенням відповідної кафедри допущені до практики.

Керівником педагогічної практики призначається науковий керівник дисертаційного дослідження (в окремих випадках – досвідчений науково-педагогічний працівник цієї ж кафедри). Загальне керівництво практикою покладається на завідувача кафедри.

Керівник педагогічної практики зобов'язаний та має право:

- надавати здобувачу методичну допомогу у плануванні та організації навчального процесу під час педагогічної практики;

- контролювати педагогічну практику здобувача, відвідувати заняття та інші його роботи зі студентами, приймати заходи щодо усунення виявлених недоліків в організації практики;

- надавати допомогу організаційного та методичного характеру з навчальної взаємодії здобувача зі студентами, з підготовки практикантом Календарного графіку проходження практики, Звіту з педагогічної практики здобувача.

- брати участь у настановному інструктажі (перед початком практики);

у випадку порушення практикантом дисципліни, нехтування своїми обов'язками, а також виникненні конфліктних ситуацій повідомляти про це письмово завідувачу кафедри;

- підготувати відгук наукового керівника про проходження педагогічної практики здобувачем.

У межах завдань педагогічної практики здобувач освітнього ступеня «Доктор філософії» спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» зобов'язаний та має право:

- з усіх питань проходження педагогічної практики звертатись до наукового керівника або/та завідувача кафедри, вносити пропозиції з удосконалення процесу практики;

- за попередньою домовленістю відвідувати заняття викладачів ОДАУ з метою вивчення методики викладання навчальних дисциплін та ознайомлення з передовим педагогічним досвідом;

- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку ОДАУ, виконувати розпорядження адміністрації Університету, факультету, завідувача кафедри менеджменту та керівника практики;

- своєчасно підготувати та надати керівникові календарний графік та звіт з проходження педагогічної практики.

У разі невиконання вимог, що висуваються практиканту, він може бути відсторонений від проходження педагогічної практики.

Проведення підсумкового контрольного випробування – заліку.

5. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна і методична робота складає сутність педагогічної практики, що передбачає формування у здобувачів навичок викладацької роботи.

Навчально-методична робота полягає у:

- відвідуванні лекцій, семінарських занять та консультацій для вивчення методичного досвіду, системи навчальної роботи кафедри в цілому, оволодіння методиками підготовки до навчальних занять і викладання навчального матеріалу;

- освоєнні засобів організації та контролю самостійної роботи студентів, особливо при підготовці до семінарських занять (додаткові питання, теми для обговорення, теми рефератів тощо);

- відвідування занять, що проводять аспіранти-практиканти з наступним обговоренням і письмовим рецензуванням.

Навчально-методична робота здобувача має дві складові частини, які доповнюють одна одну: пасивна та активна (аудиторна) практика.

1. Пасивна практика в більшості випадків передує активній (аудиторній) і полягає в:

- відвідуванні лекцій, практичних занять і консультацій, які проводять викладачі кафедри;

- участі у навчально-методичній роботі кафедри;

- відвідуванні лекцій і практичних занять, що проводять інші практиканти з наступною участю в обговоренні результатів і підготовкою письмової рецензії.

- участь у здійсненні контрольних заходів, підготовці завдань для поточного та підсумкового контролю;

- вивчення досвіду викладання провідними НПП кафедри.

Обсяг пасивної практики – не менше 12 годин.

2. Активна (аудиторна) практика є основною в усьому навчальному процесі, бо виявляє та закріплює викладацькі здібності здобувача. Активна практика включає в себе: проведення лекцій і практичних занять; консультацій студентів; розробку завдань для організації самостійної роботи з професійно-орієнтованих дисциплін підготовки фахівців з відповідної спеціальності; участь у методичній науково-інноваційній та організаційній роботі кафедри тощо. До початку активної практики аспірант надає керівнику практики тексти лекцій та методичні розробки занять.

Об'єм лекції складає 20–25 сторінок тексту, методичних розробок - 5–7 сторінок. Після узгодження тексту лекцій і методичних розробок з керівником практики практикант допускається до самостійного проведення занять. Після закінчення лекції (практичного заняття) проводиться обговорення, в якому беруть участь всі присутні. Під час цього обговорення висловлюються зауваження теоретичного (стосовно якості викладання) та методичного (майстерність подачі матеріалу: контроль над аудиторією, активність студентів, використання технічних засобів навчання тощо) плану. Практиканти фіксують свої зауваження у письмовій формі у вигляді рецензії, керівник практики оцінює

кожне заняття і надає рецензію з оцінкою всієї діяльності за 100-бальною шкалою.

Мінімальний обсяг активної педагогічної практики складає 8 годин: 1 лекція – 2 години; 3 практичні заняття – 6 годин.

В процесі підготовки навчальних матеріалів для аудиторної роботи аспіранти мають опрацювати новітні наукові джерела, в яких висвітлюються сучасні концепції ветеринарної медицини. Під час підготовки лекції необхідно виокремлювати проблемні, дискусійні положення. Підготовку матеріалів для аудиторної роботи рекомендується здійснювати з урахуванням тематики дисертаційних досліджень. Результати власних досліджень можуть бути використанні для розробки розрахункових завдань, кейсів, творчих робіт. При розробці тексту лекції, а також методики проведення практичних занять здобувачі використовують загальнонаукові та спеціальні методи наукових досліджень у галузі ветеринарної медицини. Проведення лабораторних та практичних занять передбачає застосування інтерактивних форм та методів навчання.

Під час практики здобувачі вивчають нормативно-правові документи, що регулюють питання академічної доброчесності в університеті та зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності під час підготовки навчально-методичних матеріалів.

Здобувачі приймають участь в обговоренні тематики курсових робіт студентів. Разом з керівником практики та іншими провідними науково-педагогічними працівниками можуть надавати консультації студентам з управління проектами при написанні рефератів, бізнес-планів, курсових робіт.

6. МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Основними методами педагогічної практики є:

- ведення спостережень за виконанням викладачами різних видів навчальної роботи зі студентами;
- розробка планів практичних занять, обговорення їх з керівником практики, проведення занять відповідно плану;
- підготовка конспекту лекції, обговорення його з керівником практики, проведення лекційного заняття;
- розробка завдань для самостійної роботи, для поточного контролю, тестів тощо;
- проведення лекційних та практичних занять;
- відвідування лекцій і практичних занять провідних викладачів кафедри; обговорення з викладачами використаних методів, методичних напрацювань тощо;
- організація активних форм навчання (круглий стіл; зустріч з фахівцями, обговорення актуальних проблем курсу у нетрадиційній формі);
- відвідування засідань кафедри, участь у роботі теоретичного та методичного семінарів;

- опрацювання нормативно-правових документів, що регулюють освітній процес;
- підготовка матеріалів педагогічної практики та звіту.

Таблиця 6.1

Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
ПРН 3. Формулювати і перевіряти наукові гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків наявні літературні дані та докази, зокрема результати експериментальних досліджень, спостережень, теоретичного аналізу та комп'ютерного моделювання систем і процесів у сфері ветеринарної медицини.	Опрацювання новітніх наукових джерел, в яких висвітлюються сучасні концепції менеджменту з метою підготовки тексту лекції. Виокремлення проблемних, дискусійних положень під час підготовки лекції. Проведення семінарських занять з використанням дискусії з проблемних ситуацій, розв'язання творчих завдань. Критичний аналіз літературних джерел під час підготовки матеріалів для аудиторних занять та самостійної роботи студентів.
ПРН 11. Організувати і здійснювати освітній процес у сфері ветеринарної медицини, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.	Розробка методики та проведення лекцій, практичних, семінарських занять. Передбачається проведення занять з урахуванням тематики дисертаційної роботи. Застосування інтерактивних форм та методів навчання. Участь у здійсненні контрольних заходів. Опрацювання нормативно-правових документів, що регулюють питання академічної доброчесності в університеті. Дотримання принципів академічної доброчесності під час підготовки навчально-методичних матеріалів.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Поточний контроль здійснюється керівником практики протягом проходження аспірантом педагогічної практики шляхом оцінки його систематичної роботи, залікових навчальних занять.

Підсумковий контроль здійснюється у кінці проходження практики шляхом оцінювання цілісної систематичної педагогічної діяльності практиканта протягом конкретного періоду. Кінцевим результатом науково-педагогічної практики є захист її результатів перед комісією у формі звітнього засідання кафедри. Захист практики оцінюється у 20 балів: враховується вичерпність, правильність і переконливість відповідей аспіранта, якість оформлення звіту.

Розподіл балів, що отримують аспіранти за практику наведено в табл. 7.1.

Результати педагогічної практики керівник практики заносить до заліково-екзаменаційної відомості.

Таблиця 7.1

Розподіл балів, що отримують здобувачі за практику

Вид роботи	Кількість балів
1 Проведення навчальних занять	20
2 Методичні вказівки до виконання практичних занять	20
3 Підготовка конспекту лекції та презентаційного матеріалу до неї	20
6. Огляд основних нормативно-правових документів, що регламентують освітню діяльність ЗВО України	10
7 Стандарти вищої освіти у сфері менеджменту	10
6 Доповідь і захист практики	20
Всього	100

Якість засвоєння змісту педагогічної практики оцінюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу («зараховано», «не зараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 7.2.

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання знань: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Класифікатор професій: ДК 003:2010. – На заміну ДК 003:2005 ; Чинний від 2010-11-01. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>
4. Класифікація видів економічної діяльності : ДК 009:2010. – На заміну ДК 009:2005; Чинний від 2012-01-01. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>

5. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.

6. Національна рамка кваліфікацій, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 (зі змінами та доповненнями від 25 червня 2020 р. № 519) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>

7. Постанова КМУ №1187 від 30.12.2015 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF>

9. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF>

10. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії. Постанова Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Te>

11. Стандарт Вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 21 «Ветеринарна медицина» спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України № 484 від 25.05.2022. Київ: Міністерство освіти і науки України. URL: [Стандарт вищої освіти \(mon.gov.ua\)](http://mon.gov.ua)

12. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. URL: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>.

13. Литвинов А. С. Педагогічний провайдинг інновацій в освіті: навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2018. 265 с.

14. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.

15. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 166 с.

16. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

17. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. 2-ге видання доповнене. К.: Академвидав, 2010. 456 с.

Допоміжна

18. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.

19. Гузій Н.В. та ін. Теорія та методика професійно-педагогічної

підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія. Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 516 с.

20. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Планер», 2012. 348 с.

21. Загірняк М.В., Поясок Т.Б., Беспарточна О.І., Токарева А.В. Медіапедагогіка: навчальний посібник. Харків: «Друкарня Мадрид», 2018. 360 с.

22. Кочубей А.В., Якубовська С.С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2017. 292 с.

23. Кухаренко В.М. та ін. Теорія та практика змішаного навчання: монографія; за ред. В.М. Кухаренка. Харків: НТУ «ХП», 2016. 284 с.

24. Лунячек В.Е. Основи педагогіки вищої школи: навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене та доповнене. Харків: Панв А.М, 2019. 218 с.

25. Нова парадигма освіти у глобальному світі. URL: https://dlse.multycourse.com.ua/ua/print_page/module/15#1

26. Khosrow-Pour M. Advances in educational technologies and instructional design. IGI Global, Information Science Reference, 2019. 590 p.

27. Khosrow-Pour M. Handbook of Research on Modern Educational Technologies, Applications, and Management. IGI Global, 2020. 950 p.

28. Kuhn D.A Teacher-First Guide to Distance Learning: Ease Your Transition to Online Teaching with This Practical Approach to Student Success. Independently Published, 2020. 182 p.

29. Lok J.Ch. Online Learning Educational Development. Independently Published, 2020. 192 p.

30. Tripathi H. Educational technology and ICT in education. Red'shine Publication. Pvt. Ltd, 2019. 119 p.

9. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua>

2. Prometheus: платформа масових відкритих онлайн курсів. URL: <https://prometheus.org.ua>

3. Креативність та освіта: чому це має значення. ВПШЕ: Спільнота для навчання та викладання. http://gohigher.org/creativity_and_education

4. Інформаційний електронний ресурс, присвячений освіті в Україні та за кордоном. URL: <https://osvita.ua>

5. «Освіторія» - онлайн-медіа про освіту та виховання дітей в Україні. URL: <https://osvitoria.media>

6. TED: Ideas worth spreading – ресурс з записами відеороликів від провідних експертів-спікерів про освіту, бізнес, науку, технології та творчість із субтитрами понад 100 мов. URL: <https://www.ted.com>